

Mål och identifierade behov inom bidragsöversyn fritid

Inom bidragsöversynen för fritidsområdet hölls 230615 ett arbetsmöte med den politiska referensgruppen (Kultur- och fritidsberedningen).

Arbetsgruppen presenterade kartläggning, identifierade behov samt några frågor kring dessa. Samtliga politiska partier i kultur- och fritidsberedningen fick möjlighet att svara skriftligt under tiden 230615-230820. Svar inkom från C, M, Mp, S och V. Samtliga inspel, något kortade, visas under punkt 2 och 3. Dokumentet inleds med en sammanfattning samt en beskrivning av hur förvaltningen föreslår att inspelen tas vidare i fortsatt arbete.

Innehåll

Mål och identifierade behov inom bidragsöversyn fritid	1
1. Sammanfattning inspel, fortsatt arbete	2
1.1 Sammanfattning målskrivningar	2
1.2 Sammanfattning inspel identifierade behov	2
1.2.1 Sammanfattning önskat läge	2
1.2.2 Sammanfattning kategorier	3
1.2.3 Sammanfattning målstyrning & uppföljning	4
1.2.4 Sammanfattning anläggningsstöd	4
1.2.5 Sammanfattning sociala föreningar	4
1.2.6 Sammanfattning studieförbund	4
1.3 Fortsatt arbete	5
1.3.1 Fortsatt arbete med bidragsöversyn	5
1.3.2 Ytterligare uppdrag	5
1.3.3 Nästa steg i processen	5
2. Mål	6
Politiska inspel gällande målskrivningar	7
3. Identifierade behov	8
3.1 Önskat läge – jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet	8
Politiska inspel gällande jämlikhet, jämställdhet, bredd och spets	10
3.2 Kategorier	11
Politiska inspel gällande kategorier	12
3.3 Målstyrning & uppföljning	13
Politiska inspel gällande målstyrning och uppföljning	13

3.4 Anläggningsstöd	14
Politiska inspel gällande anläggningsstöd	15
3.5 Sociala föreningar	17
Politiska inspel gällande sociala föreningar	17
3.6 Studieförbund	17
Politiska inspel gällande studieförbund	18
3.7 Konsekvenser	19
Politiska inspel gällande konsekvenser	20
3.8 Referensgruppen RF Sisu	20

1. Sammanfattning inspel, fortsatt arbete

Arbetsgruppen analyserar och sammanfattar här de politiska inspelen på identifierade behov samt föreslår hur inspelen tas vidare i fortsatt arbete.

1.1 Sammanfattning målskrivningar

De politiska inspelen på målskrivningarna var att M, Mp och S ansåg att skrivningarna var bra i befintlig form. S framförde att målen kanske ska viktas, så att två ("främja hälsa, delaktighet och trygghet" samt "säkra kompetensen") väger tyngre. V och C framförde förslag på flera ändringar både gällande formuleringar och även något gällande inriktning.

Arbetsgruppens kommentar

Skrivningarna är tagna ur den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, vilket är det regionövergripande måldokument som även stödreglerna styrs av. Arbetsgruppen anser att det är viktigt att målformuleringarna i stödreglerna liknar de politiskt beslutade RUS-målen så mycket som möjligt. Dels är det viktigt för målstyrning och uppföljning, dels för kommunikationen/"igenkänningen" både externt och internt.

Att vikta målen ser arbetsgruppen inte som nödvändigt i målskrivningarna. Det görs däremot genom stödets syfte och kriterier. Bedömningen är att det i det kommande nya stödssystemet kommer vara flest stödformer som går mot det första målet och betydligt färre mot de övriga. Det regleras också genom hur man resurssätter de olika stöden.

När ett förslag till stödsystem har utarbetats, kommer detta att presenteras för den politiska referensgruppen. Efter justeringar kommer dokumentet därefter presenteras för området (i dialogmöten). Därefter går dokumentet på remiss. Det finns alltså flera tillfällen att återkoppla kring formuleringarna.

Arbetsgruppen ser därför stöd för att de föreslagna målformuleringarna kvarstår tills vidare.

1.2 Sammanfattning inspel identifierade behov

Sammanfattning av de politiska inspelen gällande identifierade behov och arbetsgruppens tankar om hur dessa ska tas vidare följer nedan.

1.2.1 Sammanfattning önskat läge

De politiska inspelen gällande önskat läge var följande:

Jämlikhet: Ekonomisk, social (åldersmässig bl a) och geografisk jämlikhet är prioriterad. Ett nytt stödsystem måste nå prioriterade grupper, oavsett hur de är engagerade.

Jämställdhet: Arbetsgruppen ser två inriktningar på åsikterna: a) Stödsystemet ska främja jämställdhet i helhetsperspektivet: Det betyder både att alla oavsett kön ska välkomnas att utöva den idrott eller aktivitet man själv vill, och att idrotter som idag domineras av ett av könen ska få mer likvärdiga villkor, ekonomiskt och praktiskt. b) Varannan damernas: Vi måste röra oss mot ett mer jämställt läge mellan könen. Vi ska minska skillnaderna i de idrotter som är mindre jämställda.

Tillgänglighet: Inkluderande, för alla. En bred verksamhet som når många över hela Gotland. Ett nytt stödsystem måste utjämna olikheterna och skapa så goda förutsättningar som möjligt för de aktiviteter som på olika sätt bidrar till stödgivningens mål. Alla ska ha så lika möjligheter som möjligt att göra sina egna val kring sitt idrottande.

Bredd och spets: Stödgivningens huvudsakliga uppgift är att främja bredd, det vill säga mångfald och tillgänglighet. Båda har dock betydelse, utan

bredd ingen elit, samtidigt som eliten behövs för förebilder att sträva mot. Satsningar på talangutveckling och elitsatsningar ryms inom kategorin utveckling, t ex idrottsstipendier. Resurser för detta bör dock inte tas från befintliga medel, utan nationella och internationella samverkansformer bör istället utredas.

Arbetsgruppens kommentar

Arbetsgruppen anser att det finns stöd för målet att omdana det nya stödsystemet för att nå prioriterade grupper oavsett hur de är engagerade. Ekonomisk, geografisk och även t ex åldersmässig **jämlikhet** är begrepp som behöver beaktas i det nya stödsystemet.

Angående **jämställdhet** tycker arbetsgruppen sig få stöd i att det är helhetsperspektivet som gäller, även om det samlar många tjejer i vissa sporter och många killar i andra. Att styra stödgivningen så att klubbar med t ex övervägande pojkar/män eller flickor/kvinnor skulle få mindre medel för att de är mindre jämställda ser arbetsgruppen dock inte som en framkomlig väg, eftersom det skulle påverka föreningslivet negativt.

Gällande **tillgänglighet** fortsätter arbetsgruppen med principen "låt tusen blommor blomma". Arbetsgruppen anser också att ett nytt stödsystem måste utjämna olikheterna och skapa så goda förutsättningar som möjligt för de aktiviteter som på olika sätt bidrar till stödgivningens mål.

När det gäller **bredd och spets** ser arbetsgruppen liksom samtliga politiska partier att stödgivningens huvudsakliga uppgift är att främja bredd, det vill säga mångfald och tillgänglighet. Båda har dock betydelse och satsningar på talangutveckling och elit kan rymmas inom kategorin utveckling.

1.2.2 Sammanfattning kategorier

De politiska inspelen gällande stödgivningens kategorier var att förslaget kan fastställas.

Gällande anläggningsstöd går de politiska åsikterna isär något. Flera vill att politiska prioriteringar ska styra medan parti framför att ideella krafter ska stöttas. Ytterligare inspel gäller att möjliggöra långsiktiga avtal.

Gällande verksamhetsstöd framförs politiskt bland annat att det är viktigt att det inte blir för krångligt för föreningarna och att utveckling av resestödet är intressant.

Gällande utvecklingsstöd lyfts regionmiljonen som något att bygga vidare på, ledarutveckling som ett prioriterat område och önskemål om att lägga till ekonomisk och praktisk tillgänglighet.

Arbetsgruppens kommentar

Arbetsgruppen ser ett politiskt stöd för tanken att renodla stödformerna med tillägget att det ska vara så administrativt enkelt som möjligt för föreningarna. Detta styrs dock i en annan del av processen, nämligen hanteringen och får beaktas när ansökningsformulär och rutiner sätts.

1.2.3 Sammanfattning målstyrning & uppföljning

Samtliga politiska partier ställde sig positiva till arbetsgruppens förslag att stödformerna formuleras mer övergripande för att möjliggöra målstyrning mot prioriteringar i gällande fritidsplan och underlätta uppföljning.

Arbetsgruppens kommentar

Arbetsgruppen ser ett politiskt stöd för att regelverket formuleras mer övergripande och att detaljer läggs i riktlinjer och rutiner.

1.2.4 Sammanfattning anläggningsstöd

Samtliga politiska partier ställde sig positiva till att ge stöd för hyreskostnader. Fasta ersättningsnivåer upplevs av samtliga partier som svårt att införa. Gällande medel för skötsel av regionägda anläggningar anser samtliga partier att ersättningen måste vara rimlig i förhållande till andra former av anläggningsstöd. Subventionerad hyra i regionala anläggningar behöver vara i paritet med övriga anläggningsstöd, varför förvaltningen bör få i uppdrag att se över taxor och avgifter.

Arbetsgruppens kommentar

Arbetsgruppen ser ett politiskt stöd för att inkludera hyreskostnader i anläggningsstöd, att arbeta vidare med anläggningsstöd som bygger på

faktiska kostnader istället för fasta ersättningsnivåer, att se över ersättningen och formerna för skötsel av regionägda anläggningar samt taxor och avgifter i desamma.

1.2.5 Sammanfattning sociala föreningar

M, Mp och S är positiva till att hanteringen av sociala föreningar flyttas till Socialförvaltningen. C och V ser inte det som en bra lösning.

Arbetsgruppens kommentar

Utifrån önskemålet från föreningarna själva samt majoritetens stöd till att flytta hanteringen av sociala föreningar, ser arbetsgruppen att detta behöver utredas.

1.2.6 Sammanfattning studieförbund

Samtliga partier anser att Region Gotland bör invänta resultatet av den nationella folkbildningsutredningen. Alla önskar också att Region Gotland utreder studieförbundens roll samt hur samverkan med studieförbunden kan ske för att bättre ta tillvara dessa verksamheters bidrag till det gotländska samhället.

Arbetsgruppens kommentar

Det finns politiskt stöd för att invänta resultatet av den nationella folkbildningsutredningen. Önskemål finns också om att Region Gotland utreder studieförbundens roll och hur samverkan med dessa kan utvecklas.

1.3 Fortsatt arbete

1.3.1 Fortsatt arbete med bidragsöversyn

Med bakgrund av detta föreslår Regionstyrelseförvaltningen att

- Riktningen för det fortsatta arbetet med att utveckla ett nytt stödsystem är:
 - De föreslagna målformuleringarna för stödgivningen behålls i det fortsatta arbetet.
 - Principerna för arbetet med att utforma ett nytt stödsystem är att
 - o stöd ska fördelas jämnt för prioriterade grupper utifrån aktuell fritidsplan.
 - o stöd ska fördelas jämställt i ett helhetsperspektiv.
 - o stöden ska skapa tillgänglighet för så många som möjligt.
 - o stöden ska huvudsakligen främja bredd, men någon stödform kan möjliggöra spets.
 - Regelverket formuleras mer övergripande och detaljer läggs i riktlinjer och rutiner.
 - Stödformer utarbetas inom tre kategorier: Anläggning, verksamhet och utveckling.
 - Ett anläggningsstöd som bygger på faktiska kostnader tas fram och arbetsgruppen tar fram ett förslag till ersättning för hyreskostnader mot prioriterade grupper och utifrån behov.
 - Resultatet av den nationella folkbildningsutredningen kring studieförbunden ska inväntas innan det regionala stödet till studieförbund förändras.

1.3.2 Ytterligare uppdrag

Förvaltningen ber att få återkomma gällande följande, med resurssättning och tidplan med hänsyn taget till övriga uppdrag:

- Se över taxor och avgifter för verksamhetsområdet.
- Utredda hanteringen av sociala föreningar.
- Utredda formerna för skötsel av regionägda anläggningar.

Gällande studieförbund:

- Förvaltningen hänvisar till det tidigare förslaget kring studieförbunden samt den önskade resurssättningen för denna som gick upp till budgetberedningen 2022.

1.3.3 Nästa steg i processen

Nästa steg för arbetet är att skriva fram förslag till stödformer och kriterier för dessa, samt genomföra dialoger med området kring förslaget. Därefter ska förslaget resurssättas varefter förvaltningen kommer att kalla till ett arbetsmöte med kultur- och fritidsberedningen kring förslag till nytt stödsystem samt resurssättning.

2. Mål

Nedan följer styrgruppens förslag till målformuleringar till det nya stödgivningsdokumentet. De bygger på prioriteringarna i Vårt Gotland 2040 (RUS).

STÖDGIVNING INOM FRITIDSOMRÅDET

Mål

Stödgivningen ska bidra till att människor på Gotland har möjlighet att ta del av ett rikt och mångsidigt fritidsutbud samt att utbudet återspeglar den stora mångfald som präglar dagens samhälle.

Utifrån Region Gotlands regionala utvecklingsstrategi Vårt Gotland 2040 ska stödgivningen övergripande bidra till ett socialt hållbart Gotland genom en god, jämlik och jämställd hälsa, en trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor, goda förutsättningar för livslångt lärande, stimulera innovation och förnyelse samt bidra till ett klimatneutralt Gotland med hållbara kretslopp.

● **Främja hälsa, delaktighet och trygghet**

- Arbeta för en god och jämlik hälsa genom att minska skillnader i hälsa och öka hälsofrämjande och förebyggande insatser.
- Genom ett rikt föreningsliv möjliggöra att människor är inkluderade, känner trygghet, delaktighet och tillit till varandra.
- Skapa goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv, idrott och rörelse genom exempelvis tillgången till anläggningar, friluftsområden och trygga miljöer som stimulerar fysisk aktivitet.

● **Utveckla attraktionskraften**

Skapa förutsättningar för att göra Gotland levande året runt med ett rikt fritidsliv, engagerade invånare och ett mycket aktivt föreningsliv samt för kommunikation kring att synliggöra detta.

● **Stimulera innovation och förnyelse**

Främja utveckling inom fritidsområdet och verka för en aktiv samverkan med näringslivet där besöksnäringen är särskilt prioriterad.

- **Säkra kompetensen**

Verka för att fritidsområdets kompetens möter behoven samt för att tillvarata varje individs kompetens och potential.

- **Gå före i klimat- och energiomställningen**

Verka för att minska klimatpåverkan i samhället, ställa om till hållbara system, öka energieffektiviseringen och minska energianvändningen.

Stödgivningen riktas mot prioriteringar i aktuella planer och strategier på området, såsom fritidsplanen, kulturplanen och genomförandeprogram för social välfärd.

Politiska inspel gällande målskrivningar

Kan föreslagna målformuleringarna antas eller önskar ni justeringar/kompletteringar och i så fall vilka?

C: - Att minska skillnader i hälsa och öka hälsofrämjande och förebyggande insatser.

(Kan tolkas som att vi når målet om alla mår lika dåligt... stryk dessa ord.)

- Ett mycket aktivt föreningsliv *samt för kommunikation kring att synliggöra detta.*

(Oproportionellt formulerat, ta bort mycket. Kommunikation - kan tolkas som att vi

behöver anställa en kommunikatör. Eller ska kommunikationen göras av föreningarna?)

- *Säkra kompetensen* (Borde vara mer tydligt att vi behöver värna om de ideella ledarna

och hur vi kan underlätta deras arbete.)

- ...verka för en aktiv samverkan med näringslivet *där besöksnäringen*

är särskilt

prioriterad. (Vi behöver en mer avvägd formulering där vi tydliggör att det samarbete

som är det viktiga.)

- ~~Gå före~~ **Aktiv** i klimat- och energiomställningen. (Det är dyrt och svårt att gå före.)

M: Förslaget fungerar för oss.

Mp: Inga ändringar.

S: Stödgivningens primära mål bör vara att främja hälsa, delaktighet och trygghet. God och jämlik hälsa genom minskade skillnader och ökade hälsofrämjande och förebyggande insatser. Ett rikt föreningsliv som möjliggör att människor är inkluderade, känner trygghet, delaktighet och tillit till varandra. Skapa förutsättningar för en aktiv fritid, idrott och rörelse, exempelvis genom tillgången till anläggningar, friluftsområden och trygga miljöer som stimulerar till fysisk aktivitet. Likaså att säkra kompetensen genom att stödja återväxten av ledare inom fritidsområdet.

Att utveckla attraktionskraften, stimulera innovation och förnyelse samt att gå före i

klimat- och energiomställningen är även de viktiga aspekter men de bör ses som sekundära.

V: - Arbeta för en god och jämlik hälsa genom att minska skillnader i **förutsättningar**

för god hälsa och öka hälsofrämjande och förebyggande insatser.

- Skapa **likvärdiga** förutsättningar **ekonomiskt, praktiskt och socialt** för en aktiv

fritid genom exempelvis **närhet och tillgänglighet** till anläggningar, friluftsområden

och trygga miljöer som stimulerar fysisk aktivitet.

- Främja utveckling inom fritidsområdet och verka för **en ökad livskvalitet och förbättrad folkhälsa** (istället för samverkan med näringslivet).
- Gällande kompetens: Vi tycker att det kan förtydligas att det handlar om såväl utövares/deltagares potential som ledares. Det är viktigt att främja mångfald både i rekrytering av nya ledare och genom utbildningsinsatser för såväl ledare som utövare/deltagare.

3. Identifierade behov

Bidragsöversynens mål är att skapa ändamålsenlighet gentemot aktuella styrdokument genom att kartlägga befintliga bidragssystem samt analysera hur det svarar mot aktörer och behov.

Arbetsgruppen har utifrån kartläggningen och dialogmöten ringat in sex identifierade behov samt information gällande konsekvenser. Dokumentet innehåller också inspel från Rf Sisus referensgrupp för bidragsöversynen.

- 1 Definiera önskat läge för stödgivningen på fritidsområdet gällande jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet, bredd och spets.
- 2 Fastställa kategorierna för stöd (anläggning, verksamhet, utveckling), dessas relation till varandra och behov av förändringar.
- 3 Säkerställa att ett nytt stödsystem ger möjlighet till prioriteringar (exempelvis målgrupper) utifrån gällande fritidsplan samt uppföljning mot mål.
- 4 Diskussion om utveckling av stöd för anläggning.
- 5 Diskussion om sociala föreningars hemvist.
- 6 Diskussion om studieförbunden.
- 7 Konsekvenser av införande av nytt stödsystem – information.
- 8 Referensgrupp Rf Sisu.

3.1 Önskat läge – jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet

I kartläggningen uppmärksammades

- ojämlika förhållanden mellan stödformer och inom stödformer gällande bland annat ekonomiskt utfall till idrotter & olika föreningar, men även åldersmässiga ojämlikheter
- att stöd inte kommer tjejer/kvinnor tillgodo motsvarande antalet aktiva
- att vissa idrotter gynnas av stödsystemet (både det kontanta och subventionerad hyra) medan andra missgynnas
- att stödgivningen för spets (talangutveckling och elitsatsningar) är

utvecklad

Arbetsgruppens bedömning

Gällande **jämlikhet** anser arbetsgruppen att det krävs förändringar av stödsystemet för att kunna åstadkomma ekonomisk, geografisk och åldersmässig jämlikhet. Ekonomiska skillnader ses mellan stödgivningens olika kategorier, inom stöden och i utfallet för olika sporter och föreningar. Det är främst när det gäller anläggningsstöd som skillnader är tydliga. Den frågan adresseras särskilt under rubriken "anläggningsstöd". Åldersmässigt behöver systemet kunna främja verksamhet i prioriterade åldrar i samtliga föreningar, inte bara de föreningar som enbart arbetar med målgruppen. Det tydligaste exemplet är pensionärer, som i dagsläget ges stöd om aktiviteten bedrivs i en pensionärsförening men inte om den pågår i en idrottsförening. Det nya stödsystemet behöver omdanas för att nå prioriterade grupper oavsett hur de är engagerade.

Gällande **jämställdhet** ser arbetsgruppen behov av ett system som fördelar stöd mer rättvist till tjejer/kvinnor respektive pojkar/män. Stödsystemet bör som helhet främja jämställdhet, men inte nödvändigtvis inom varje sport eller förening. Arbetsgruppen ser styrkor i att det fortsatt är möjligt att välja fritidssyssla efter intresse, även om det samlar många tjejer i vissa sporter och många killar i andra. Att eftersträva jämlikhet inom varje idrott eller förening, bland styrelser och medlemmar, är ett arbete som pågår och stöttas bland annat genom Rf Sisu. Insatser för ökad jämställdhet och ökad mångfald på fler sätt skulle också framöver kunna stöttas t ex genom utvecklingsmedel.

Gällande **tillgänglighet** finns flera aspekter att ta hänsyn till. Man bör ha med sig att de sporter och aktiviteter som idag har god tillgänglighet delvis har det för att det nuvarande systemet har skapat bättre förutsättningar för vissa aktiviteter än andra. Med andra ord: Stödsystemets utformning styr till viss del hur tillgänglig en aktivitet blir. Aspekter att väga in är bland annat låga trösklar och geografisk närhet i relation till efterfrågan och önskemål.

Exempelvis är fotboll en billig sport med god geografisk spridning av anläggningar och klubbar, vilket gör att många kan aktiveras. Samtidigt finns det andra som inte attraheras av varken bollsporter eller ens gruppaktiviteter och som därför söker sig till andra former/idrotter. Dessa kan ibland vara precis de människor som vi verkligen vill nå med vår stödgivning, t ex personer med vissa nprf-diagnoser, personer med annan könsidentitet eller annat könsuttryck än normen och personer med psykisk ohälsa. Att något har fungerat bra för många betyder inte att det är bra för alla och för all framtid. Vissa individer och grupper lockas av och brinner för aktiviteter och sporter som är dyrare och i dagsläget mer svårtillgängliga, t ex hästsport, motorsport eller hockey. Frågan blir då hur och i vilken grad Region Gotland ska möjliggöra det och vad som är önskat läge. Det nuvarande stödsystemet ger exempelvis hockey goda förutsättningar, med mycket stöd (både genom regionägda lokaler och till föreningsdrivna anläggningar), medan ridsporten får sämre förutsättningar, vilket är olyckligt ur ett jämställdhetsperspektiv. Det finns också fler aspekter att ta hänsyn till, såsom vilka aktiviteter som engagerar personer i olika åldrar. Det finns idag ett behov av att stötta att barn fortsätter idrotta längre och ett framtida stödsystem bör kunna möjliggöra breddaktiviteter även efter 12 år, dvs med fokus på att fortsätta röra på sig och ha roligt utan krav. Frågan om tillgänglighet är komplex och arbetsgruppens syn är att stödsystemet ska skapa möjligheter för så mycket som möjligt, för att kunna engagera så många som möjligt: "Låt tusen blommor blomma". Arbetsgruppen anser också att ett nytt stödsystem måste utjämna olikheterna och skapa så goda förutsättningar som möjligt för de aktiviteter som på olika sätt bidrar till stödgivningens mål.

Gällande **bredd och spets**, dvs spridning respektive talangutveckling och elitsatsningar, anser arbetsgruppen att en politisk diskussion krävs för vad stödgivningen ska främja. Anläggningsstöd och verksamhetsstöd skapar en infrastruktur och ett innehåll. Arbetsgruppen anser att dessa stöds uppgift är att främja bredd, dvs mångfald och tillgänglighet. Satsningar på talangutveckling och elitsatsningar ryms istället inom kategorin utveckling. I

dagsläget finns inga stöd för talangutveckling, vilket arbetsgruppen ser behov av. Exempelvis skulle idrottsstipendier för unga kunna möjliggöra att unga gotländska talanger kunde delta i kompetenshöjande aktiviteter – kurser, träningsläger, privat träning för specialister – i övriga Sverige och utomlands. Stöd för elitsatsningar handlar om att möjliggöra tävlande på högre nivå. Det stöd som i dagsläget finns är Representationsstödet (arenastödet), som är riktat mot lagsporter med seriespel. Syftet med stödet är i dagsläget att ge ett extra stöd till de gotländska elitföreningarna i lagidrotterna, vilket stänger ute många sporter och även övriga fritidsföreningars satsningar. Arbetsgruppen anser att en politisk diskussion om stödgivningens funktion gällande talangutveckling och elitsatsning krävs för att peka ut en riktning.

Politiska inspel gällande jämlikhet, jämställdhet, bredd och spets
Vad anser ni är önskat läge för stödgivningen på fritidsområdet gällande jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet, bredd och spets?

C: Det viktigaste är att stödgivningen blir förutsägbar, transparent och följer likabehandlingsprincipen.

Jämlikhet: Det ska inte vara någon skillnad om pensionärer genomför verksamhet i pensionärsföreningar eller idrottsföreningar. Viktigt är också jämlikhet mellan stad och land, vilket tenderar att glömmas bort. Ett område som inte tas upp i underlaget är hur man kan verka för ett mer jämlikt socioekonomiskt perspektiv, hur får vi de områden som i dag har svårare att delta med anledning av höga deltagaravgifter, medlemsavgifter etc?

Jämställdhet: Bra resonemang att det inte behöver vara jämställt inom varje idrott, dock så bör det på det stora hela vara jämställt.

Tillgänglighet: Här är det viktigt att vi gör det möjligt att skapa infrastrukturen på en rimlig nivå utifrån var det finns engagemang och det är också viktigt att vi får en bra geografisk spridning. Det är lätt att all utveckling hamnar i Visby, detta behöver belysas särskilt.

Bredd och spets: Vi har svårt att se hur man med skattemedel ska

prioritera talangutveckling. Dock kan idrottsstipendier på en rimlig nivå vara ett sätt att motivera talanger.

M: Vi vill mäta via möjlighet, tillgänglighet och förutsättningar, INTE utfall. Alla ska ha så lika möjligheter som möjligt att göra sina egna val kring sitt idrottande och inte bli gynnade eller missgynnade baserat på t ex kön på grund av Region Gotlands fördelning av stöd. Detta ska vara en röd tråd i så väl bidrag som hyressättning, hyresrabatter, etc.

Mp: *Jämlikhet*: Ett nytt stödsystem måste nå prioriterade grupper, oavsett hur de är engagerade.

Jämställdhet: Ett system som fördelar stöd mer rättvist mellan könen är önskvärt.

Stödsystemet bör som helhet främja jämställdhet, men inte nödvändigtvis inom varje

sport eller förening. Vi ser styrkor i att det fortsatt är möjligt att välja fritidssyssla

efter intresse, även om det samlar många tjejer i vissa sporter och många killar i andra.

Tillgänglighet: Ett nytt stödsystem måste utjämna olikheterna och skapa så goda

förutsättningar som möjligt för de aktiviteter som på olika sätt bidrar till stöd-givningens mål.

Bredd och spets: Stöd-givningens huvudsakliga uppgift är att främja bredd, det vill säga

mångfald och tillgänglighet. Ta gärna hjälp av föreningarna/utövarna i individuella

idrotter när detta undersöks och diskuteras. Satsningar på talangutveckling och elit-

satsningar bör istället rymmas inom kategorin utveckling.

S: *Jämlikhet och jämställdhet* är inte uppfyllt, och även om det svårt att nå helt och fullt bör

inriktningen vara att båda parametrarna ska öka. Vi anser alltså att vi måste röra oss

mot ett mer jämlikt förhållande mellan idrotter och ett jämställt läge mellan könen.

Vi behöver peka på idrotter som är eftersatta och på där skillnaderna i jämställdhet är

som störst, och arbete för att minska de skillnaderna.

Tillgänglighet: Inkluderande, för alla. Fritidsplanens prioriteringar bör vara gällande. Angående *bredd och spets* så är både bredden och spetsen av betydelse, utan bredd

ingen elit, samtidigt som eliten behövs för förebilder att sträva mot.

V: *Jämlikhet:* Stödsystemet ska främja allas möjlighet att delta, oavsett ens ekonomiska förutsättningar.

Jämställdhet: Stödsystemet ska främja jämställdhet i stort. Det betyder både att alla

oavsett kön ska välkomnas att utöva den idrott eller aktivitet man själv vill, och att

idrotter som idag domineras av ett av könen ska få mer likvärdiga villkor, ekonomiskt

och praktiskt. Hittills har vi sett att idrotter som domineras av killar fått mer än

idrotter som domineras av tjejer.

Bredd och tillgänglighet: En av idrottens viktigaste uppgifter är att ha en bred verksamhet

som når många över hela Gotland. För att detta ska uppnås är tillgänglighet ett

centralt perspektiv. Det handlar om alltifrån att det finns ett brett utbud väl spritt

över ön, till fysiskt tillgänglighetsanpassade lokaler och möjlighet att låna viss utrust-

ning för den som inte har egen. *Spets:* Vad gäller stöd till utbildning och talangut-

veckling bör dessa hanteras separat. Här krävs en särskild utredning som tar med

möjligheterna för mer och fler nationella och internationella samverkansformer.

Sådan samverkan behövs för att inte den redan otillräckliga generella finansieringen

ska bli än mer otillräcklig.

3.2 Kategorier

I kartläggningen uppmärksammades

- att stöd på fritidsområdet generellt ges för anläggning, verksamhet och utveckling
- att vissa befintliga anläggningsstöd har bedömningskriterier som ställer krav på verksamheten
- att det inom respektive kategori finns många olika stödformer och att ett enklare upplägg är önskvärt
- att utveckling i dagsläget är den minst prioriterade kategorin

Arbetsgruppens bedömning

Arbetsgruppen bedömer att de befintliga kategorierna – anläggning, verksamhet, utveckling – täcker samtliga behov. Arbetsgruppens förslag är därför att dessa kategorier fastställs som en grundläggande struktur för stödgivningen. Dock anser arbetsgruppen att stödformerna i kategorierna anläggning och verksamhet behöver förenklas, medan det behövs fler och mer inkluderande stöd för utveckling för att kunna göra förflyttningar mot mål och stötta innovation. Detta är dock ett senare jobb som kan påbörjas när stödgivningens kategorier har fastställts.

Utöver detta anser arbetsgruppen att kategorierna behöver renodlas. Ett exempel är de nuvarande stöden för **anläggning**, där somliga av stöden i dagsläget också har bedömningsparametrar gällande antal medlemmar och aktiviteter, dvs den verksamhet som bedrivs. Arbetsgruppen anser att det är

att föredra att begreppen hålls isär. Den anläggningspark som bedöms vara viktig för att kunna erbjuda invånarna ett gott utbud ska ges stöd. I den bedömningen kan förstås flera aspekter vägas in, såsom användning, antal individer som ges tillgång, behov i förhållande till utbud totalt på ön, huruvida det finns regionala anläggningar som kan fylla behovet med mera. När anläggningen utifrån dessa parametrar bedömts som betydelsefull ska anläggningen få stöd. Andra stöd ska sedan främja verksamhet och aktivitet, exempelvis såsom LOK-stödet gör idag. Detta är viktigt dels för att möjliggöra att nya verksamheter ska kunna etableras, dels för att möjliggöra satsningar på smalare idrotter och dels för att skapa långsiktighet och förutsägbarhet. Om anläggningsstöd som idag villkoras till ett visst antal medlemmar eller aktiviteter, måste detta dessutom följas upp och avvikelser få någon sorts konsekvenser, vilket inte sker idag på grund av resursbrist. En nedgång i aktiviteter eller medlemmar kan bero på många saker i en ideell förening och Region Gotlands uppgift bör då snarare vara att stötta föreningar till att bygga upp och öka engagemanget, inte att sänka stödet till anläggningen.

Stöd för **verksamhet** ska ringa in allt som sker i föreningarnas ordinarie verksamhet. Det nuvarande systemet innefattar kanske onödigt många olika stödformer, men riktningen är bra och tydlig. Stöd behövs för att

- säkerställa de grundläggande kraven på en förening, såsom administration, ekonomihantering, kommunikation, medlemshantering m m
- möjliggöra aktiviteter
- underlätta resande

Arbetsgruppen önskar dock utveckla ett enklare system med färre stödformer. Drömläget är att skapa ett system med en enda ingång för föreningarna, för att göra det så enkelt som möjligt för de ideella krafterna. Arbetsgruppen anser också att resestödet kriterier behöver ses över. Nuvarande system främjar endast tävlingsverksamhet och frågan är om resestödet bör breddas till resor för lärande/utbildning/kurser eller annat.

Stöd för **utveckling** ska innefatta aktiviteter, projekt och arrangemang utanför ordinarie verksamhet som görs för att nå förflyttning mot stödgivningens mål. Det pandemistöd som kallades "Regionmiljonen" är ett exempel på detta. De extra medel som tillfördes möjliggjorde utveckling på såväl förenings-, områdes- eller idrottsnivå och regionalt. Att skapa nya inriktningar, söka nya målgrupper och utveckla nya aktivitetsformer är centralt för att föreningslivet ska leva och förändras i takt med samhället. Arbetsgruppen ser fram emot att hitta nya former och resurser för att stötta föreningarnas utvecklingsarbete.

Politiska inspel gällande kategorier

Kan stödgivningens kategorier (anläggning, verksamhet, utveckling) fastställas?

C: Ja.

M: Ja.

Mp: Ja.

S: Även om de fastslås så bör det finnas ett visst mått av flexibilitet exempelvis kring

anläggningsstöd då driftsformerna ser olika ut.

V: Ja.

Hur ställer ni er till arbetsgruppens tankar om utveckling inom respektive kategori?

Anläggningsstöd: Det är inte rimligt att bara centralt välja vilka anläggningar C

som ska få stöd. Det är viktigt att stödja de ideella krafter som vill något.

Långsiktiga avtal och bra förutsättningar som harmonierar M

med de som verkar i regionsägda lokaler.

Håller med arbetsgruppen.

Mp

En alltför kraftigt och/eller plötslig förändring av stöden

S

riskerar att göra mer skada än nytta, åtminstone på kort sikt.
Viktigt med politiska prioriteringar gällande anläggningar.

V

Verksamhetsstöd: Viktigt att man underlättar för föreningarna och gör
reglerna C

runt LOK-stöd likadana som Riksidrottsförbundet har.
Det vore intressant att se hur man kan utveckla resestödet.
Anpassade perioder för stödgivning för en större

förutsägbarhet.Mp

De administrativa systemen måste hjälpa till att underlätta

S

arbetet för verksamheterna.
Håller med arbetsgruppen.

V

Utveckling: "Regionmiljonen" tycker vi har fungerat bra och det
hade ----C

varit intressant med en fortsättning.
Håller med arbetsgruppen.

Mp

Vi behöver återväxt bland föreningsaktiva och ledare.

S

Lägg till ekonomisk och praktisk tillgänglighet.

V

3.3 Målstyrning & uppföljning

I kartläggningen uppmärksammades

- att målen i nuvarande bidragsbestämmelser inte svarar mot varken RUS eller planer
- att nuvarande stöd är detaljreglerade i bidragsbestämmelserna
- att uppföljningen är otillräcklig

Arbetsgruppens bedömning

Nuvarande stödsystem är detaljreglerat i regelverket. För att prioriteringar i gällande planer och genomförandeprogram skulle kunna slå igenom i stödgivningen, hade det därför krävts att nya regler antogs av Regionfullmäktige vid varje beslutad plan eller fastställt program. Det är en administrativ omöjlighet, vilket har medfört att stödgivningen puttrar på enligt gamla premisser lite vid sidan om politiskt satta mål.

Det finns därför behov av nytänk kring hur stödregler formuleras.

Arbetsgruppen föreslår att stödformerna formuleras mer övergripande, liknande stöden på kulturområdet, och att detaljer, beräkningar och beloppsnivåer (t ex kr/aktivitet) läggs i riktlinjer och rutiner, vilka fastställs av närmaste nämnd. Det nya stödsystemet bör utformas så att det går att prioritera enligt gällande planer och program. Regelverket bör utformas så att de prioriteringar som beslutats politiskt, exempelvis vilka målgrupper som arbetet ska riktas mot, påverkar stödgivningen. Exempelvis skulle ett nytt aktivitetsstöd kunna skrivas som att "stöd ges för aktiviteter riktade mot de målgrupper som prioriteras i Fritidsplanen". Det skulle innebära att aktivitetsstödet under planperioden riktas till barn och unga, pensionärer och personer med funktionsnedsättning, med möjlighet till nya prioriteringar för nästa planperiod. På så sätt blir också regelverket hållbart över tid.

En viktig aspekt av målstyrning är också hur insatserna kan följas upp. När det nya stödsystemet arbetas fram, anser arbetsgruppen att det är viktigt att stöden utformas så att det inkommer uppgifter/statistik för uppföljning mot mål.

Politiska inspel gällande målstyrning och uppföljning **Hur ställer ni er till förslaget att stödformerna formuleras mer övergripande och att detaljer läggs i riktlinjer och rutiner?**

C: Toppen.

M: Det är ok.

Mp: Håller med arbetsgruppen.

S: Positivt, medför ett mer lättarbetat och lättfotat stödsystem.

V: Håller med arbetsgruppen.

Hur ser ni på tankarna om att utforma stödsystemet för att möjliggöra prioriteringar i fritidsplan och skapa bättre förutsättningar för uppföljning?

C: Bra, men det är viktigt att komma ihåg att det är ideella krafter som ska leverera.

Av yttersta vikt att det görs på ett smidigt och gärna uppmuntrande sätt.

M: Det är ok.

Mp: Håller med arbetsgruppen. Bra med snabbfotat system, minst årlig uppföljning.

S: Positivt, dels för att få syn på stödgivningens förtjänster och möjligen problematik

och därigenom möjligheten till justeringar. Bör inte krångla till det (allt för mycket i

alla fall) för föreningarna.

V: Håller med arbetsgruppen.

3.4 Anläggningsstöd

I kartläggningen uppmärksammades

- att de olika formerna för anläggningsstöd skapar orättvisor mellan och inom stöden och inte svarar mot områdets behov
- att ersättningen för skötsel av regionala anläggningar inte ligger i nivå med övriga anläggningsstöd
- att den subventionerade hyran i regionala anläggningar är Region Gotlands absolut största stöd
- det finns ett behov av att se över taxor och avgifter efter denna bidragsöversyn

Arbetsgruppens bedömning

Den svåraste nöten att knäcka är hur systemet för anläggningsstöd kan förbättras. Nuvarande stödsystem är ojämlikt både mellan de olika

stödformerna och inom dem. Det behöver adresseras, inte minst med tanke på att statsstödsreglerna ställer krav på jämlikhet och transparens.

I dagsläget ges stöd till föreningar med egen anläggning men inte till föreningar som har ett hyreskontrakt för sin anläggning. Det finns föreningar både inom idrott och andra områden som bedriver viktig verksamhet men som begränsas av betungande hyror. Ett exempel är Korpen, som har en bred och inkluderande verksamhet som fyller viktiga funktioner bland annat för prioriterade målgrupper. Det nuvarande stödsystemet skapar ojämlika förhållanden mellan de som äger och de som hyr. Frågan är vilken typ av hyror som i så fall ska omfattas och vilka som ska kunna ta del av stödet. Behov för stöd till lokalhyror finns även för fler än idrottsföreningar, exempelvis sociala föreningar, pensionärsföreningar och funkisföreningar. Å andra sidan skulle ett generellt verksamhetsstöd kunna innefatta även den typen av kostnader. Gränsdragningen behöver diskuteras.

I dagsläget finns ett system som utgår ifrån faktiska kostnader. Själva beräkningsmallen gynnar vissa aktörer och kan därför behöva ses över om det upplägget ska gälla framöver. Där riskerar det att uppstå svårigheter med gränsdragningar, t ex gällande reparationer, inköp av inventarier och förbrukningsinventarier. Ett system med faktiska kostnader medför också att en anläggning med ett gammalt energisystem får mer i ersättning för att värma upp lokalen än en anläggning som är mer miljövänlig, vilket strider mot Region Gotlands miljömål. Ett annat alternativ är fasta ersättningsnivåer, dvs ett system som anger stödsumma per typ av anläggning. En 11-spel fotbollsplan ger X kr, med tillägg på X kr för belysning, X kr för uppvärmt omklädningsrum osv. Systemet med fasta ersättningsnivåer finns idag inom motionsstugor och –spår. Fördelen med fasta avgifter (som används av många kommuner) är att det är transparent, jämlikt och förutsägbart. Nackdelarna är att det krävs ett stort arbete för att prissätta och bygga systemet samt att det riskerar att skapa stora förändringar i förutsättningarna för föreningarna jämfört med dagens system. Arbetsgruppen anser att det senare systemet (fasta avgifter) har

bäst förutsättningar att bli jämlikt, men att frågan behöver utredas ytterligare.

Några regionägda anläggningar driftas idag av föreningar, vilket sker genom upphandling men fungerar som en stödform. I dagsläget är nivåerna mycket ojämna och orimliga i förhållande till den ersättning som utgår till föreningsägda anläggningar. Frågan är hur detta ska hanteras.

Arbetsgruppens bedömning är att nivåerna för drift bör sättas i relation till stöd för föreningsägda anläggningar. Risken finns att föreningarna då avstår från uppdraget och Region Gotland återigen blir driftansvarig. Arbetsgruppen anser dock att en omdaning är nödvändig och att eventuella konsekvenser får bli ett senare problem att lösa, i arbetet kring strategisk anläggningsutveckling.

Den sista frågan som arbetsgruppen vill lyfta gällande anläggningar handlar om de kontanta stöden och relationen till den subventionerade hyran i regionala anläggningar. Lite tillspetsat kan man hävda att ett helt jämlikt anläggningssystem borde innebära att kostnaden för en timmes aktivitet i en föreningsägd anläggning borde motsvara snittsubventionen i en regionägd anläggning. I dagsläget är vi dock långt ifrån ett sådant upplägg. Den politiska frågan är hur nära vi vill komma jämlikhetsaspekten regionägt/föreningsägt och vad vi i så fall är beredda att göra för att möjliggöra det. Det finns två vägar att nå ett ekonomiskt mer jämlikt system: Höja anläggningsstöden eller höja taxor och avgifter. Arbetsgruppen föreslår därför att förvaltningen får i uppdrag att se över taxor och avgifter som en konsekvens av bidragsöversynen.

Många av dessa aspekter av anläggningsfrågan är politiska. Arbetsgruppen behöver därför hjälp från den politiska referensgruppen, i form av svar på följande frågor:

- Ska föreningar kunna få stöd för hyreskostnader/hyreskontrakt?
- Är anläggningsstöd som utgår ifrån fasta ersättningsnivåer en möjlig väg framåt?

- Ska upphandlingen "köp av drift och tjänst" (skötsel av regionägda anläggningar) ligga i nivå med anläggningsstöd för föreningsdrivna anläggningar?
- Hur jämlikt anser ni att anläggningsstödet ska vara till subventionerad hyra i regionala anläggningar?
- Ska förvaltningen få i uppdrag att se över taxor och avgifter?

Politiska inspel gällande anläggningsstöd

Anser ni att föreningar ska kunna få stöd för fasta hyreskostnader/hyreskontrakt?

C: Man bör se behovet i en större kontext där man tillgängliggör lokalen för fler

föreningar och se till långsiktigheten, exempelvis genom nyttjanderättsavtal och stöd från andra organisationer.

M: Vi är positiva till stödet, men förvaltningen behöver titta på hur avtalen ser ut under

tid. Försök knyta stödet till ett hyreskontrakt, så föreningen vågar satsa.

Mp: Ja.

S: Ja, men villkoren behöver vara transparenta.

V: Ja, om det motsvarar övergripande krav på jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet och bredd.

Hur ser ni på anläggningsstöd som utgår ifrån fasta ersättningsnivåer?

C: Risken med fasta ersättningsnivåer är samma typ av anläggningar kan ha olika behov.

Hellre utgå ifrån engagemang och ersätter för de kostnader som föreningarna har för

anläggningen, och premierar investeringar som ger lägre driftskostnader, det ska vara

långsiktigt, förutsägbart och transparent.

M: -

Mp: Frågan måste utredas ytterligare.

S: En intressant modell som bör tittas på men som inte bör omkullkasta förutsättning-

arna för föreningar. Vore mest rättvist men konsekvensanalys behövs och eventuell

övergång kan i så fall behöva ske etappvis över flera år.

V: Stora svårigheter med fasta nivåer.

Ska upphandlingen "köp av drift och tjänst" (skötsel av regionägda anläggningar) ligga i nivå med anläggningsstöd för föreningsdrivna anläggningar?

C: Så långt som möjligt ska regionen överlåta/sälja dessa anläggningar till föreningar.

Ersättningarna bör ligga i nivå med föreningsägda anläggningar.

M: Prioriteten bör vara ekonomisk hållbarhet. Billigast är så klart bäst, oavsett vem som

genomför driften, men finns en risk att föreningar inte sköter anläggningen som vi

vill. Det behövs en årlig kontroll/besiktning och inte enbart efter avtalets slut. Det

måste finnas en tydlig kravställning.

Mp: En omdaning av upphandlingen är nödvändig.

S: Rimligen. Viss försiktighet utifrån rådande förutsättningar.

V: Ersättningen ska vara rimlig.

Hur ser ni på förhållandet mellan subventionerad hyra i regionala anläggningar och övriga anläggningsstöd?

C: I en föreningsägd ingår ideella timmar och det blir därför svårt att jämföra. Viktigt är

huruvida den föreningsägda/hyrda anläggningen tillgängliggörs för andra föreningar.

Man bör även se på hur man beräknar beläggningsgrad.

M: Subventioner behöver redovisas där de hör hemma, och tas från rätt budget.

Mp: Se över taxor och avgifter som en konsekvens.

S: Rimligen borde även dessa stöd vara i paritet, med hänsyn till förutsättningarna i dagens system.

V: Det ska vara jämlikt, jämställt, tillgängligt och brett.

Ska förvaltningen få i uppdrag att se över taxor och avgifter?

C: Ja.

M: Ja.

Mp: Ja.

S: Ja. I första hand behövs en analys av nuläget.

V: Om det krävs för att uppnå jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet och bredd.

3.5 Sociala föreningar

I kartläggningen uppmärksammades

- att de sociala föreningarna önskar flyttas till Socialförvaltningens hantering
- att det nationellt finns exempel på hantering av sociala föreningar i olika förvaltningar

Arbetsgruppens bedömning

De sociala föreningarna är en udda fågel hos fritidsenheten. Visserligen är de ideella föreningar, men deras verksamheter svarar mot helt andra behov än en aktiv fritid. Brottsofferjouren, Länkarna, Röda korset och liknande föreningar utgör en stödfunktion för personer med mycket specifika behov. De arbetar i närhet till och i direkt samverkan med Socialförvaltningen och önskar därför att deras stöd hanteras av nämnd förvaltning. Arbetsgruppens förslag är därför att hantering av stödgivningen (kontakt, handläggning, bedömning, beslut och uppföljning) övergår till Socialförvaltningen. Själva utbetalningen kan fortsatt skötas av Fritidsenheten i befintligt system, precis på samma sätt som sker med de politiska ungdomsföreningarna.

Politiska inspel gällande sociala föreningar

Hur ser ni på att tillmötesgå önskemålet från sociala föreningar kring att hanteringen av dessa ska övergå till Socialförvaltningen?

C: Svårt att få ihop denna verksamhet med socialförvaltningens verksamhet, trots att

 dessa föreningar verkar i socialförvaltningens syfte. Krävs dialog och se vad man vill

 få ut av en flytt.

M: Det är bra, vi är positiva.

Mp: Ser mycket positivt på en flytt.

S: Ja. I andra hand bör den politiska beredningen snarare åläggas regionstyrelsens

 arbetsutskott än kultur- och fritidsberedningen. Dialog med de sociala föreningarna

är viktig, olika föreningar kan (beroende på inriktning) ha olika önskan kring förvaltningstillhörighet.

V: Inte flyttas. Utveckla samverkan med andra förvaltningar.

3.6 Studieförbund

I kartläggningen uppmärksammades

- att en diskussion om studieförbundens roll och uppgift krävs
- att Riksrevisionen har funnit brister i det nuvarande stödsystemet
- att ett nytt stödsystem planeras med införande skarpt 2025

Arbetsgruppens bedömning

Studieförbunden har varit en viktig aktör i över 100 år. De arbetar för folkbildning, demokratiarbete, kultur och hälsa genom att driva sammanhangsskapande mötesplatser. Efter neddragningar på kultur- och fritidsområdet samt byte av hanterande förvaltning har studieförbunden hamnat i ett politiskt vacuum. De vet inte vad som förväntas av dem och Region Gotland saknar planer och mål för deras arbete. Det nuvarande stödsystemet (statligt och kommunalt) har drivit volymjakt och fokus har kommit att bli på antalet studiecirkel, unika deltagare och kulturarrangemang istället för att handla om innehåll och funktion gentemot behov. Det är idag mer lönsamt för ett studieförbund att paketera andra aktörers innehåll än att skapa eget, vilket är en olycklig utveckling och dåligt utnyttjande av den resurs som studieförbunden utgör.

Studieförbunden kan bidra till att nå flera prioriteringar i Vårt Gotland 2040, t ex främja hälsa, delaktighet och trygghet, utveckla kulturen och ta tillvara kulturmiljöerna, säkra kompetensen, gå före i klimat- och energiomställningen, stimulera innovation och förnyelse, stärk och utveckla näringslivet och utveckla attraktionskraften. I dagsläget riktas studieförbundens arbete mot frågor som tangerar flera regionala

förvaltningar, t ex kultur och fritid, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Nationellt pågår ett förändringsarbete där studieförbundens syfte och mål diskuteras samtidigt som stödsystemet också planeras att förändras i grunden. Christer Nylander leder folkbildningsutredningen, som även omfattar folkhögskolorna. Utredningen ska redovisas senast 19 februari 2024 (kommittédirektiv Dir. 2022:75). Arbetsgruppen anser att det är lämpligt att invänta utredningens resultat samt det statliga stödsystemets nya former innan vi gör förändringar regionalt.

Arbetsgruppen ser vidare behov av ett förvaltningsövergripande samarbete inom Region Gotland för hanteringen av studieförbunden. Därför är det viktigt att dialoger förs med studieförbunden och fler regionala förvaltningar i arbetet med att tydliggöra studieförbundens roll, uppgift och hemhörighet i Region Gotlands organisation innan nytt stödsystem utformas.

Eftersom detta är en större utredning än en ny stödform inom kultur- och fritidsverksamhet, anser arbetsgruppen att extra resurser behöver tillföras för att driva utredningsarbetet för att kunna leverera resultat på rätt nivå.

Politiska inspel gällande studieförbund

Anser ni att Region Gotland bör invänta resultatet av den nationella folkbildningsutredningen?

C: Ja.

M: Ja.

Mp: Ja, invänta och analysera.

S: Ja.

V: Ja.

Hur ser ni på att utreda studieförbundens roll och uppgift samt förankring/samverkan i Region Gotlands organisation?

C: Ja, efter folkbildningsutredningen.

- M: Beroende på vad utredningen kommer fram till, så är vi positiva.
- Mp: Ser fram emot en sådan utredning.
- S: Redan nu börja diskutera studieförbundens roll och uppgift samt förankring/samverkan i Region Gotlands organisation.
- V: Utredda hur samverkan kan se ut och hur studieförbundens verksamheter bättre kan tas tillvara.

3.7 Konsekvenser

I kartläggningen uppmärksammades

- att hanteringen spretar – varje stöd har sitt förfarande
- att stödgivningens hantering som helhet behöver bli mer transparent
- att fritidsenhetens kapacitet till kommunikation inte motsvarar områdets behov
- att arbetsbelastningen är stor och ojämnt fördelad över året
- att hanteringen behöver kvalitetssäkras ytterligare
- att uppföljningen inte är tillräcklig, vilket till stor del beror på bristande resurser

Bedömning av arbetsgruppen

En förändring av stödsystemet för med sig flera konsekvenser, både kortsiktigt och långsiktigt. Alla de positiva förändringarna, som att bättre kunna möta områdets behov, införa målstyrning och bättre uppföljning, kräver förstås också ökade resurser.

Många föreningar beskriver behov av ökade stödnivåer. Det kanske kan upplevas som "gnälligt", men är inte så konstigt med tanke på att stöden har legat på samma nivåer under lång tid och att föreningarna inte kompenseras för varken ökade krav från deltagare eller kostnadsökningar i samhället. En annan sak som brister i stödsystemet är att det inte har funnits tillräckligt utrymme för underhåll och skötsel av anläggningar, varför mycket av detta arbete är eftersatt. Med nuvarande ekonomiska läge finns

antagligen inte utrymme för stora tillskott till fritidsområdet, men behovet måste lyftas för att synliggöras. Mindre stödresurser för föreningarna riskerar att påverka utbudet och möjligheten att rekrytera ideella krafter till allt mer svår genomförda uppdrag.

Förvaltningen ser också behov av ett eller två övergångsår för föreningarna. Det nya stödsystemet kan innebära stora förändringar för några aktörer. För att ge dessa aktörer tid att ställa om sin verksamhet, kommer det att krävas extra resurser för omställning under en övergångsperiod.

Ökade resurser väntar också för hanteringen. Kortsiktigt väntar ett enormt arbete för att förändra stödsystemet efter att regelverket har beslutats. Att ta fram bedömningskriterier och beräkningar, riktlinjer, blanketter för ansökningar och redovisning, process- och rutinbeskrivningar, kommunikation om det nya, implementering, utökad rådgivning till föreningar med mera kommer troligtvis inte att kunna hanteras med befintlig bemanning. Mer resurser kommer att behöva tillföras kortsiktigt för att möjliggöra förändring. Exakt hur mycket extra resurser som krävs för omställningsarbetet, kommer att kunna avgöras efter att de nya stödformerna formulerats och förändringen blir överskådlig.

Förändringar i handläggningen, t ex mer bedömningar (för exempelvis Studieförbunden), kvalitetssäkra processer, ökad kommunikation med området och utökad uppföljning, kräver ökade personella resurser. I dagsläget finns en handläggare för fritidsstöd och en handläggare för kulturstöd, vilket kan komma att bli otillräckligt. Prislappen för förändringen av handläggningen fritidsstöden kan förhoppningsvis formuleras när det står klart hur omdaning av stödsystemet påverkar handläggningen framåt.

Politiska inspel gällande konsekvenser

S: En eventuell övergång kan behöva ske etappvis över flera år.

V: Anslagen till fritidsområdet måste höjas i samband med att reglerna för bidrag förändras. Ett förändrat regelverk utan ökade anslag skulle få stora konsekvenser för verksamheterna.

3.8 Referensgruppen RF Sisu

Rf Sisu har satt samman en referensgrupp med representanter från olika föreningar som har läst kartläggningen (arbetsdokumentet). Under ett möte 230529 delgav dessa representanter sina tankar om behov. Referensgruppen har ringat in samma områden som arbetsgruppen (fokuserat på idrott). Nedan ses mötesanteckningarna för kännedom.

Identifierade behov – referensgruppen

Generellt

- Behov av kontinuitet/långsiktighet.
- Enkla system, mindre administration. Nytt system får inte bli så jobbigt eller svårt att de ideella inte orkar.
- Bra om man kan växla upp med statliga eller internationella medel.
- Prioriterat att få stöd för aktiviteter, inte stöd baserat på betalande medlemmar.
- Idrottsrörelsen har också behov av (utbildade) ledare.
- Behov av stöd till ideella krafter (styrelsemedlemmar), t ex i idrott online – praktiskt datastöd för tävlingar.

Målstyrning

- Målstyrning: Vad vill politiken att vi ska göra? Behöver bli tydligare.

Jämlikhet

- Åldrar – behöver ses över i aktivitetsstöd, resestöd.

Pensionärsaktiviteter – i alla föreningsformer.

- Bredd och spets – resekostnader för elit är svårt. Ö-läget skapar ett större behov: Karin uppskattar 400 000 kr mer/år än fastlandsklubbar på samma nivå (innebandy). Behöver få stöd för bristen av kommunikationer, nämligen behov av övernattnig. Talangutveckling är en annan fråga än elitstöd – saknas idag. Kommunala bolag på Gotland jobbar helt annorlunda än på fastlandet med sponsring, väldigt stängt på Gotland. Näringslivet på Gotland stöttar på ett unikt sätt, men det är många föreningar som kämpar om deras stöd.

Anläggningsstöd

- Viktigt med subventionerade hyror även fortsatt.
- Anläggningsstöd bör kunna gå till hyrda lokaler, även timhyra (t ex bowling 200 kr/bana och timme, biljard ca 50 kr/person och timme). Kartritningsstöd ses som ett anläggningsstöd – högre krav på kartor, har blivit dyrare. Växlas upp med statliga medel. Motionsstugor håller anläggning för fler än medlemmarna, även spontanidrott/friskvård – tydligare värdering av detta.
- Jämlikhet mellan regionala och föreningsdrivna anläggningar efterfrågas – men hur?
- Inte lägga verksamhetsbaserat anläggningsstöd, en anläggning kan vara viktig även om den inte har hög beläggning. Kan t ex vara lägre beläggning på landsbygderna.

Resestöd

- Medföljande ledare/domare m fl får inget stöd. Kostar också med mat och boende för dessa.
- Rimligt att resestödet är begränsat i ålder. Stöd behövs dock även för träningsresor i de lokaler som saknas på Gotland samt vissa instruktörsutbildningar – men det täcks kanske inom Rf Sisus stöd för att anordna utbildningar.

Verksamhetsstöd

- Bra om verksamhetsstöden är rätt generella. Behöver inte krångla till det med en massa specialdestinerade stöd.

Utvecklingsstöd

- Något som Regionmiljonen – viktiga utvecklingspengar, vill ha liknande. För både unga och pensionärer t ex att utveckla verksamheten för att behålla människor längre upp i åldrarna. Även utvecklingsmedel att sätta in i andra stöd? T ex skjuta till viss del av pengar till prioriteringar i aktivitetsstödet. Eller styra medel till samverkan med skolan gällande rekrytering (Dalarna).

Ekonomi

- Behovsbilden: Nivån totalt för stöd – behöver ha rätt pengar i påsen. Sedan fördelning inom stöd. Ska alla ha lika mycket – en del sporter är billigare, andra dyrare – eller hur ska fördelning ske? Hur ligger man till i Sverige i övrigt?
- Nivåerna behöver komma upp mycket – resurssättning som under pandemiåren. Nu går pengarna till att överleva, kan inte utveckla.
- Parasport kräver mer utrustning. Söker pengar från Arvsfonden – går det att utveckla? Vissa svårigheter med kriterierna: För omständligt, för höga krav, måste garantera verksamhet i årtal och på viss nivå. Behov av stöd att söka mer pengar från fler aktörer generellt, även regional utveckling och Socialstyrelsen.
- Vad är den regionala fritidspengen per invånare? Bosse kollar runt. Andra stödformer: Gratis busskort till deltagare i stora arrangemang (typ Region Skåne).
- Stora behov av ytterligare medel. Idag på bristningsgränsen. Enormt behov av sponsorer.